

ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ALANLARININ TESPİTİ VE BUNA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

THE ASSESSMENT OF THE PROBLEM AREAS OF THE STUDENTS AND SOLUTION RECOMMENDATIONS

Yrd. Doç. Dr. Fahri SEZER

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD, Balıkesir

fahrisezer23@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin problemlerini tespit etmek ve bu problemlerin çözümünde hangi rehberlik hizmetlerinin sunulmasının faydalı olacağına ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın örneklemini ilköğretim ve ortaöğretim okullarında okuyan toplam 354 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin çoğunlukla, ders araç-gereçleri yeterli değil, sosyal faaliyetler çok az, ders konuları çok ağır, ders programları iyi ayarlanmıyor, üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim, çok sinirliyim, çabuk heyecanlanıyorum, spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil ve meslek seçiminde güçlük çekiyorum problem maddelerine yoğunlaştıkları saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğrenci problemleri, rehberlik hizmeti, ortaöğretim, ilköğretim.

ABSTRACT

In this study, the problem areas of the primary and secondary school students were determined based on the data obtained from the problem scanning lists that are included among the individual recognition techniques applied within the scope of the guidance services and the ideas were put forward about what kind of guidance services would be beneficial to be provided for such problem areas that have been detected. The sample of the research is composed of a total of 354 students. As it is evident from this study, the most significant problems include the physical incapacity of our schools, the fact that the students and their parents are not informed about the adolescence, the course schedules are not prepared considering the students' needs, fear not gonna win university entrance exams in it, I was very nervous, I quickly excited, sports facilities and sporting activities is not enough and I'm having trouble choosing profession.

Keywords: Student problems, guidance services, secondary education, primary education

GİRİŞ

Eğitim kurumlarında öğretmenlerin öğrencilerin kişilikleri, psikolojik ve akademik durumları hakkında çoğu zaman subjektif değerlendirmeler yaptıkları gözlenmektedir. Buna yol açan faktörlerin başında okullarda rehberlik hizmetleri kapsamında yapılması gereken bireyi tanıma hizmetlerinin ya eksik olması ya da öğretmenlerin bu hizmetlerden haberdar olmaması olarak değerlendirilebilir. Oysa eğitim ortamında öğrencilerin sergiledikleri bu tür farklı davranışlarını doğru anlamak ve yorumlamak için onları tanımak gerekir (Başar, 2001) ve rehberlik hizmetlerinin temel amacı da bireyin kendisini anlaması ve tanınması için onu tanımadır (Aydın, 2011; Can, 2011; Bakırcıoğlu, 2005; Tan, 2000;). Çünkü her birey; farklı yeteneğe, zekaya, ilgiye, öğrenme biçimine, ön bilgilere ve farklı motivasyonlara sahiptir. Eğitimin önemi ve değeri işte bu bireysel farklılıklara önem vererek; bireyin yetenek, ilgi ve zeka alanlarına yönelik eğitim faaliyetlerini bireye sunmakla mümkün olabilmektedir (Aktepe, 2005).

Bunu sağlamanın önemli bir yolu da eğitim kurumlarında rehberlik hizmetleri kapsamında bireyi tanıma tekniklerinin doğru ve sürekli bir şekilde uygulanması ile mümkündür. Bu sayede öğrenciler hakkında ayrıntılı ve doğru bilgiler edinilecek ve bu bilgilere bağlı olarak hem eğitimin kalitesi artacak hem de bireylerin problemlerinin çözümüne daha hızlı müdahale etme fırsatı bulunmuş olacaktır.

Bireyi tanıma teknikleri kapsamında yapılacak bu çalışmaların da sürekli olarak tekrarlanması ve elde edilecek verilerin karşılaştırılması da önemlidir. Çünkü eğitim-öğretim hizmeti kültürel, sosyal, teknik ve ekonomik değişimlerin etkisiyle sürekli değişmekte buda öğrencilerin farklı problemlerin odağı haline gelmelerine yol açmaktadır (Sezer ve İşgör, 2010). Bu değişimin sonucunda ortaya çıkması muhtemel sorunları tespit etmek için, öncelikle öğrencilerin problem alanlarının tespit edilmesi ve

tespit edilen problemler çerçevesinde çözüme yönelik eylem planlarının hazırlanıp uygulamaya geçirilmesi önemli bir yaklaşım tarzıdır.

Bu kapsamda özellikle eğitim kurumlarında rehberlik servisleri tarafından uygulanan problem tarama anketleri bu sorunların saptanması konusunda büyük öneme sahiptirler. Uygulanan problem tarama anket sonuçları çerçevesinde eğitim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin problem alanları istatistiksel veriler ışığında ele alınmakta ve tespit edilen problem alanlarının çözümüne yönelik planlamalar yapılabilmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılmış olan çalışmalara bakıldığında farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin problemlerine ilişkin farklı bulgulara ulaşılmış ve bu problemlerin çözümüne ilişkin tespitlerde bulunulmuştur.

Ülkemizde gençlerin problem alanlarının tespit etmeye yönelik yapılan bir çalışmada, arkadaş ilişkileri, karşı cins ile ilişkiler, okul ve parasal alanlardaki problemler, diğer problemlere göre gençler arasında daha önemli olarak algılanmıştır (Çuhadaroğlu ve ark., 2004). Üniversitede eğitim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada ise gelecek kaygısının, üniversite yaşamına uyum ve somatik şikâyetlerin gençler arasında önemli problemler arasında olduğu saptanmıştır (Baker ve Bıçak, 2004). Diğer bir araştırmada Kaygusuz (2002) üniversitede öğrenim gören öğrencilerin en yaygın problem alanlarının okulla ve gelecek kaygılarıyla ilgili olduğunu, öğrencilerin, duygusallık ve insan ilişkileri konusunda da yoğun problemler yaşadıklarını aktarmıştır. İlköğretim ve ortaöğretimde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada ise öğrenciler, okullarının fiziksel olarak yetersiz olduğunu, ailelerinin fazla baskı yaptığını, aileleri ile yeterli iletişime giremediklerini, üniversite sınavlarını kazanamayacakları korkusunu yaşadıklarını, başkalarına güvenemediklerini, sınıflarının çok kalabalık ve gürültülü olduğunu yoğun olarak dile getirdikleri saptanmıştır. (Sezer ve İşgör, 2010).

Bu çalışmalardan da anlaşılacağı gibi eğitim kurumlarında öğrencilerin problemlerinin tespitinin ve buna yönelik hizmetlerinin sunulmasının önemi büyüktür. Yapılacak bu tip çalışmaların sonucundan elde edilecek veriler ışığında öğrenci sadece iyi bir meslek seçme, iyi bir okula yerleşme vb. ihtiyaçlarını gidermeyecek aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun kurallarına uyabilen, haklara saygılı, demokrat bireyler olma yolunda da iş yapan bir hizmet olan rehberlik faaliyetlerinden faydalanmış olacaktır.

Bu konuda okul rehberlik servislerine önemli vazifeler düşmektedir. Yapılacak rehberlik hizmetlerinin kalitesi arttıkça öğrencilerin bu hizmetlerden faydalanmasına yönelik isteklerinin de artmasına katkı sağlayacaktır. Bunun aksi durumda sunulacak olan rehberlik hizmetlerinin problemlerini, kararlı, dinamik bir yapıda olmaması eğitim-öğretim boyutunda eğitim sürecine zarar vermekte, kendini gerçekleştirmiş ve geliştirmiş bireylerin yetişmesinin önünde ciddi engeller oluşturabilmektedir (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006). Bundan dolayı rehberlik hizmetlerini önemli bir ilkesi olan herkesin ortak işbirliği içinde hareket etmesi ifadesi önem kazanmaktadır. Eğitim kurumunda öğretmenlerle, velisiyle, idarecisiyle herkesin öğrenciye sunulacak bu hizmetlerin ortak anlayış içinde yapılması topyekun hem rehberlik hizmetlerinde hem de eğitimde kaliteyi artıracaktır.

Bu çalışmada da rehberlik hizmetleri kapsamında yapılan bireyi tanıma teknikleri arasında yer alan problem tarama listelerinden elde edilen verilere bağlı olarak ilk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin problem alanları saptanmış ve saptanan bu problem alanlarına ilişkin hangi tür rehberlik hizmetlerinin sunulmasının faydalı olacağına yönelik görüşler ileri sürülmüştür.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Balıkesir il merkezinde bulunan 6 ilköğretim ve 5 ortaöğretim kurumlarında okuyan toplam 354 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 149'u ilköğretim, 205'i de ortaöğretim

kurumlarında öğrenim görmektedir. Örneklem grubu rasgele (random) örnekleme yöntemi ile seçilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada öğrencilerin problem alanlarını tespit etmek için rehberlik hizmetleri kapsamında sıkça kullanılan problem tarama listesi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Problem tarama listeleri, öğrenciyi rahatsız eden durumları tespit etmek amacıyla önceden hazırlanmış ve problem ifade eden cümlelerden oluşur (Aydın, 2011). Problem tarama listelerinin farklı formları bulunmakta ve okullarda öğrencilerin problem alanlarını tespit etmek amacıyla sıkça kullanılmaktadır. Öğrencilere problemlerinin tespiti için çok sayıda maddeden oluşan listeler uygulandığında okumaktan kaçınmakta ve rastgele işaretlemeler yapmaktadırlar (Can, 2011). Bunun önüne geçmek amacıyla çalışmada 53 maddeden oluşan problem tarama listesi kullanılmıştır.

Problem tarama listeleri bireysel ve grup olmak üzere iki şekilde uygulanabilir. Form öğrencilere dağıtıldıktan sonra öğrencinin formda yazılı olan problem cümlesinin kendisinde olup olmadığını “X” işareti ile işaretlemesine dayalı uygulanması kolay bir tekniktir.

İşlem

Çalışmada ilk olarak rastgele belirlenmiş ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında problem tarama listeleri uygulanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilere “Problem Listesi” dağıtılmış ve listede yer alan problem cümlelerinden kendisini ifade eden maddelerin karşısına işaretleme yapmaları istenmiştir. Örneğin; “(X) sınıfımız çok kalabalık ve gürültülü” gibi. Uygulama sonrasında elde edilen veriler değerlendirme çizelgesine geçirilmiş ve bunun sonucunda ortaya çıkan sütun toplamları grubun problemlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığına ilişkin bize bilgi vermiştir. Elde edilen bu bilgiler ışığında grubun problem alanları tespit edilmiştir. Bu işlem sonucunda elde edilen verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde ilköğretim ve ortaöğretim okullarından toplanmış olan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak ortaöğretim kurumların öğrencilerin en yoğun yaşadıkları problemlerin neler olduğu tespit edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ortaöğretim kurumlarında en sık karşılaşılan problemler

Problem ifadeleri	f	(%)
Kendimi yalnız hissediyorum	8	3,9
İnsanları sevmiyorum	8	3,9
Öğretmenlerimiz bizim neden başarısız olduğumuzu araştırmıyorlar	10	4,8
Halsiz ve iştahsızım	11	5,4
Geleceğim konusunda ailemle anlaşamıyorum	13	6,3
Başkalarına güvenemiyorum	14	6,8
Derslere çok fazla çalıştığım halde başarılı olamıyorum	15	7,3
Öğretmenlerimiz gereğinden fazla ev ödevi veriyorlar	15	7,3
Yazılı sınavlarda, zaman sorulara göre ayarlanmıyorum	17	8,3
Öğretmenlerimiz kırıncı söz ve hakaretlerde bulunuyorlar	17	8,3
Çok çekingenim	17	8,3
Ailem, bana karşı anlayışsız ve güvensiz buluyorum	19	9,3
Utangacım	19	9,3
Ailemin bana karşı olan fazlaca baskısı beni çok sıkıyor	20	9,8

Okulumuz temiz değil	22	10,7
Öğretmenlerimiz bizimle yeteri kadar ilgilenmiyorlar	23	11,2
Sınıfımız çok kalabalık ve gürültülü	24	11,7
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	25	12,2
Okulda disiplin çok sıkı	27	13,2
Okulumuzda ders araç-gereçleri yeterli değil	29	14,1
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	32	15,6
Verimli ders çalışma yollarını bilmiyorum	33	16,1
Sosyal faaliyetler çok az	39	19
Kısa zamanda bir mesleğe atılmak istiyorum	39	19
Sık sık başım ağrıyor	42	20,5
Spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil	48	23,4
Gözlerimden rahatsızım	50	24,4
Çok sinirliyim.	54	26,3
Çabuk heyecanlanıyorum	71	34,6
Ders konuları çok ağır	77	37,6
Meslek seçiminde güçlük çekiyorum	77	37,6
Üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim	83	40,5
Ders programları iyi ayarlanmıyor	89	43,4

N=205

Ortaöğretimde eğitim gören toplam 205 öğrencinin en yoğun ifade ettikleri problemlere bakıldığında ilk sırada “ders programları iyi ayarlanmıyor” (% 43,4) ifadesi gelmiştir. Bu orana yakın sayılabilecek diğer önemli bir problemde % 40,5 oran ile öğrencilerin “üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim” ifadesini işaretlemeleri olmuştur. Bunların yanı sıra “Meslek seçiminde güçlük çekiyorum” (% 37,6), “Ders konuları çok ağır” (%37,6) ve “Çabuk heyecanlanıyorum” (%34,6) maddeleri ortaöğretim kurumlarında en yoğun ifade edilen problemler olarak karşımıza çıkmıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin en az ifade ettikleri problemlerinde % 3,9 ile “kendimi yalnız hissediyorum”, % 3,9 ile “insanları sevmiyorum”, % 4,8 ile “öğretmenlerimiz bizim neden başarısız olduğumuzu araştırmıyorlar” ve % 5,4 ile “halsiz ve iştahsızım” maddeleri gelmiştir.

Ayrıca öğrencilerin 20 maddeyi % 20 ve üzeri oranda işaretledikleri ve bu cümlelerde yer alan ifadeleri problem olarak gördükleri saptanmıştır. Bu maddelere bakıldığında problem cümlelerinin daha çok okul ortamı ve öğrencinin sağlık alanları ile ilgili oldukları görülmüştür. Problem yüzdesi az olan maddelere bakıldığında ise problem alanlarının daha çok öğrencinin kişisel problem alanları ve öğretmenden kaynaklı problem alanları üzerinde yoğunlaştığı saptanmıştır.

İlköğretim kurumların öğrencilerin en yoğun yaşadıkları problemlerin neler olduğuna ilişkin yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular ise Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2. İlköğretim kurumlarında en sık karşılaşılan problemler

Problem ifadeleri	f	(%)
Halsiz ve iştahsızım	4	2,6
İyi beslenemiyorum	4	2,6
Üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim.	6	4
Ailem bana masraflarım için çok az harçlık veriyor	7	4,7
Sıkıntı ve bunalım içindeyim	7	4,7
Verimli ders çalışma yollarını bilmiyorum	8	5,3

Topluluk içinde nasıl hareket edeceğimi bilmiyorum	10	6,7
Ders konuları çok ağır	11	7,4
Sınıfımız çok kalabalık ve gürültülü	12	8,1
İnsanları sevmiyorum	14	9,4
Utangacım	15	10
Ailemin bana karşı olan fazlaca baskısı beni çok sıkıyor	16	10,7
Geleceğim konusunda ailemle anlaşamıyorum	18	12,1
Dersler ilgi çekici hale getirilmiyor	24	16,1
Çabuk heyecanlanıyorum	25	16,8
Okulda disiplin çok sıkı	28	18,8
Öğretmenlerimiz kırıncı söz ve hakaretlerde bulunuyorlar	33	22,1
Sosyal faaliyetler çok az	34	22,8
Meslek seçiminde güçlük çekiyorum	36	24,2
Okulumuz temiz değil	37	24,8
Ders araçlarımız yeterli değil	38	25,5
Çok sinirliyim.	41	27,5
Okul idaresi ve öğretmenler bana karşı anlayışlı değil	42	28,2
Spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil	51	34,2

N=149

İlköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerinin en fazla yoğunlaştığı ilk beş problem alanına bakıldığında, “okulumuz temiz değil (% 24,8), ders araçlarımız yeterli değil (% 25,5), çok sinirliyim (% 27,5), okul idaresi ve öğretmenler bana karşı anlayışlı değil (% 28,2) ve spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil (% 34,2)” maddelerinin olduğu görülmüştür. İlköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin en az yoğunlaştıkları problemler ise “halsiz ve iştahsızım (% 2,6), iyi beslenemiyorum (% 2,6), üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim (% 4) ailem bana masraflarım için çok az harçlık veriyor (% 4,7) sıkıntı ve bunalım içindeyim (% 4,7) ve verimli ders çalışma yollarını bilmiyorum (% 5,3)” şeklinde olmuştur. İlköğretim kurumlarında öğrencilerin problem alanlarının daha çok okul ve öğretmenlerle ilgili alanlarda yoğunlaşmış olduğu saptanmıştır. Kişisel alanla ilgili olarak sadece çok sinirliyim (% 27,5) ifadesinin yoğun bir şekilde işaretlenmiş olduğu görülmüştür.

İlköğretim ve ortaöğretimdeki öğrencilerin problemlerinin ayrı ayrı hangi alanlarda yoğunlaştığını ilişkin verilen bulguların yanı sıra hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde okuyan öğrencilerin hangi problem alanlarına daha çok yoğunlaştığını saptamak amacıyla yapılan analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ortaöğretim ve ilköğretim kurumlarında en çok karşılaşılan problemler

Problem cümleleri	f	(%)
Okulumuzda ders araç-gereçleri yeterli değil	67	18,9
Sosyal faaliyetler çok az	73	20,6
Ders konuları çok ağır	88	24,9
Ders programları iyi ayarlanmıyor	89	25,1
Üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim	89	25,1
Çok sinirliyim.	95	26,8
Çabuk heyecanlanıyorum	96	27,1
Spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil	99	28
Meslek seçiminde güçlük çekiyorum	113	31,9

N=354

Her iki eğitim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin hangi problem alanlarına daha yoğunlaştığına ilişkin verilere bakıldığında, “okulumuzda ders araç-gereçleri yeterli değil (% 18,9), sosyal faaliyetler çok az (% 20,6), ders konuları çok ağır (% 24,9), ders programları iyi ayarlanmıyor (% 25,1), üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim (% 25,1), çok sinirliyim (% 26,8), çabuk heyecanlanıyorum (% 27,1), spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil (% 28) ve meslek seçiminde güçlük çekiyorum (% 31,9) ifadelerinin yer aldığı saptanmıştır.

Her iki eğitim kademesinde okuyan öğrencilerin problem alanlarının daha çok okul ve gelecek üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Öğrencilerin okuldaki fiziksel yetersizliklerin ve kişiliklerinden kaynaklı problemlerin onlar için en ciddi problemler olduğu düşüncesine sahip oldukları saptanmıştır.

TARTIŞMA

Çalışmanın birinci amacı doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin en çok yoğunlaştığı problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümünün en çok ders programlarının iyi ayarlanmadığını (% 43,4) ifade ettikleri saptanmıştır. Buna neden olan faktörün başında milli eğitim bakanlığına bağlı devlet okullarında ders programlarının öğretmenlerin talebi doğrultusunda hazırlanması gelmektedir. Çoğunlukla okullar ders programlarını hazırlarken öğretmenlerin boş günlerinin bulunmasına özen gösterme adına öğrenci taleplerini göz ardı edebilmektedirler. Buda öğrenci açısından zor olarak algılanan matematik, fizik biyoloji vb. derslerin üst üste gelmesine neden olabilmektedir. Burada Milli Eğitim Bakanlığı'na önemli görevler düşmektedir. Hem ilköğretim hem de ortaöğretim kurumlarında ders programlarını hazırlamakla görevli personele program geliştirme uzmanlarının vereceği eğitimin bu problemin önüne geçilmesinde bir nebze fayda sağlayacaktır. Buna ek olarak okullarda rehberlik servisleri öğrenci ihtiyaçlarını tespit etmeli ve dönem başında hazırlanacak ders programlarında bu ihtiyaçların göz önüne alınması için sorumlu kişileri bilgilendirmedi.

Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin diğer önemli problemlerinin de % 40,5 oran ile “üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim” ve % 37,6 oran ile “Meslek seçiminde güçlük çekiyorum” ifadeleri olmuştur. Ortaöğretim kurumlarının dokuzuncu sınıf sonunda öğrencilerden alan seçmeleri istenmektedir. Çoğu zaman bu seçim öğrencinin kendi yetenek ve ilgilerini yeterli ölçüde tanımadan yapılmaktadır. Buna bağlı olarak, okullarda alanlara yönelik oluşmuş yaygın inanç, önyargı ve tutumlar nedeniyle kendi yetenek, ilgi, kişilik özellikleri ve beklentisine uygun olmayan Alan/Bölümleri seçen öğrenciler bir süre sonra yeterli başarıyı gösterememektedirler. Bu öğrenciler diğer arkadaşlarından geri kaldıkları için öz güvenlerini yitirmekte, üniversiteyi kazanmaya yönelik umutları azalmakta ve mutsuz olabilmektedirler (Yılmaz, 2004). Çoğu zaman bu umutsuzluğun oluşmasına neden olan faktörler arasında bireylerin yaşadıkları ülke ve şehirlerin ekonomik durumları ve bu ortamların gelecekte onlara sunacağı imkânların da etkisi vardır (Hız, 1994). Bu umutsuzluk ve özgüvenlerinin azalması durumunun da öğrencilerin üniversite sınavını kazanamayacağı korkusu yaşamalarının yanında hangi mesleği yapacaklarına ilişkin güçlük çekmelerine de neden olabilmektedir. Hatta geleceğe ilişkin bu umutsuzluğun üniversite eğitimi sırasında bile öğrencilerde devam ettiği görülmektedir (Erkan ve ark. 2012).

Bu hususta yine rehberlik servislerine önemli görevler düşmektedir. İnsan hayatının dönüm noktası olan böyle bir durumda, bireyin uygun mesleğe yönltilmesi ilgi, yetenek ve birçok alandaki becerisinin tanınmasıyla mümkündür. Böyle bir durumda, bu tanıma ve yönlendirme işleminin bilimsel veriler ve yöntemlerle yapılması önem kazanır (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006). Rehberlik servisleri hem ilköğretimde hem de orta öğretimde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaya yönelik faaliyetleri yaparak tespit edilen bu bulgulara bağlı olarak sağlıklı yöneltme yerleştirme hizmeti sunarak var olan bu soruna çözüm bulabilir.

Ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin “Ders konuları çok ağır” (% 37,6) ve “Çabuk heyecanlanıyorum” (% 34,6) maddelerini de yoğun bir şekilde işaretlediği görülmüştür. Ortaöğretim

öğrencileri içinde buldukları gelişim dönemi gereği, karşı cinse âşık olma, mahcubiyet ve çekingenlik, aşırı hayal kurma, tedirginlik ve huzursuzluk, yalnız kalma isteği, çalışmaya karşı isteksizlik ve çabuk heyecanlanma gibi (Koç, 2004) durumları sıkça yaşamaktadırlar. Buda tespit edilen bu problemleri yaşamalarına neden olan faktörün içinde yaşadıkları gelişim döneminin bir ürünü olarak algılanabilir. Bu problemin daha önce 3941 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada da en çok ifade edilen sorunlar içinde yer alması da (Sezer ve İşgör, 2010) gelişim döneminin özelliklerinden kaynaklı bir sorun olarak algılamamıza katkı sağlamaktadır. Ancak bu problemler bu dönem için normal kabul edilse de bu davranışların ergenin yaşamının büyük bir bölümünü aksatmaya başladığında ve ciddi boyutlara ulaştığında problem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Olmans ve Emery, 1995).

Çalışmanın ikinci amacı doğrultusunda ise ilköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin en çok yoğunlaştığı problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda ilköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümünün okulun fiziksel yetersizliğine yönelik olan “okulumuz temiz değil (% 24,8), ders araçlarımız yeterli değil (% 25,5) ve spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil (% 34,2)” maddelerini işaretledikleri görülmüştür. Buna yol açan faktörün başında okullarda öğrenci sayılarının fazla olması, fiziksel olarak kalabalık sınıflarda yeterli araç gereç sağlayamama güçlüğü ve eğitim kurumlarının hizmet verdiği binaların mekân açısından kısıtlılığı gelmektedir. Çalışmanın yapıldığı il merkezindeki okulların çoğu öğrenci fazlalığından dolayı ikili eğitim yapmakta ve merkezde derslik başına ortalama 30 öğrenci düşmektedir (Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 2012). Bazı okullarda bu sayının derslik başına 40’ı geçtiği de bilinmektedir. Aynı zamanda bu oranın Türkiye genelinde de derslik başına 31 öğrenci şeklinde olduğu saptanmıştır (Özenç ve Memiş, 2012). Durum böyle olunca öğrencilerin bu problemleri algılamaları da normaldir. Bakanlık düzeyinde bu problemlerin çözümü için yapılması gereken işin derslik dayısının artırılması olduğu bilinmektedir.

İlköğretim okullarında öğrencilerin en yoğun ifade ettikleri diğer problemler ise çok sinirliyim (% 27,5) ve okul idaresi ve öğretmenler bana karşı anlayışlı değil (% 28,2). İlköğretim ikinci kademe olan 12-15 yaş aralığında bulunan bu bireylerin ergenlik dönemi özellikleri ile tanışmaya başladıkları ve kendilerinden meydana gelen fizyolojik, biyolojik ve psikolojik değişmelere uyum yapma çabası içinde oldukları dönemdir. Bu dönem içinde en çok görülen özelliklerin başında farklı olma çabası, yetişkinleri veya otoriteyi takmama, başkalarının bakış açılarını anlamakta zorlanma, zaman zaman kendine özgü iç dünyalarında yaşama şeklinde olmaktadır (Can, 2011; Gül ve Güneş, 2009). Bu özelliklerinden dolayı gençlerin hem ailelerinden hem de öğretmenlerin den daha çok anlayış içinde olmalarını beklemeleri, bu anlayışı görmediklerini düşündüklerinde sinirli olmaları normal gelişim özellikleri içinde gösterilebilir. Bu amaçla hem ilköğretim hem de orta öğretimde öğretmenlere ve velilere öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri hakkında sürekli olarak bilgilendirici faaliyetler yapmak faydalı olacaktır.

Araştırmanın son amacı doğrultusunda iki eğitim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin hangi problem alanlarına daha yoğunlaştığına ilişkin veriler incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin, “okulumuzda ders araç-gereçleri yeterli değil (% 18,9), sosyal faaliyetler çok az (% 20,6), ders konuları çok ağır (% 24,9), ders programları iyi ayarlanmıyor (% 25,1), üniversite sınavını kazanamayacağım korkusu içindeyim (% 25,1), çok sinirliyim (% 26,8), çabuk heyecanlanıyorum (% 27,1), spor tesisleri, spor faaliyetleri yeterli değil (% 28) ve meslek seçiminde güçlük çekiyorum (% 31,9) maddelerini yoğun olarak tercih ettikleri saptanmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi hem ilköğretim hem de ortaöğretimdeki öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim dönemi yaşadıkları birçok probleme kaynaklık etmektedir. Her iki eğitim kademesinde benzer sorunların tespit edilmesi de bunun göstergesi olmaktadır. Okulların fiziksel olarak yetersiz olması, gençlerin sosyal faaliyetler yapmalarına engel olmakta, ders programlarının ayarlanmasında öğrenci ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi öğrencilerin problemler yaşamalarına yol açmaktadır. Ders müfredatlarının belirlenmesinde öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesinden ziyade öğretmenlerin konuları yetiştirme kaygısı içinde olmaları da öğrencilerin ders konularının ağır olarak algılamalarına neden olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak yapılan çalışmada her iki eğitim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin ergenlik çağındaki bireyler olduğu bilgisinden hareketle, ergenlerin bu dönemde gelecek kaygısı, kimlik arayışı, sosyal ilişkilerde problemleri, intihar eğilimi, başarısızlık duygusu, marjinal gruplara yönelme, madde bağımlılığı gibi problemleri yaşaması bilinen ve beklenen bir gerçektir (Ekşi, 1985; Hawton, 1986; Berman ve Jobes, 1997; Ergin, 1993; Kaya, 2002; Güçlü, 2001; Conger ve Galambos, 1997; Güler; 1996). Ancak bu problemler yaşanılacak diye normal karşılayıp önlemler almamakta daha ciddi sorunların yaşanmasına kaynak edebilmektedir (Olmans ve Emery, 1995). Ülkemizde bu konu ile ilgili her okulda öğrencilerin problemlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmakta, akademik alanda makaleler yazılmaktadır. Ne yazık ki tüm bu verilere rağmen yıllar sonra yapılan benzer çalışmalarda benzer sonuçları tespit edilmektedir. Yapılan bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere okullarımız fiziksel olarak yetersiz olması, öğrenciler ve aileleri ergenlik dönemi hakkında yeteri kadar bilgilendirilmemesi, ders programlarının öğrenci ihtiyaçları gözetenilerek yapılmaması en büyük problemlerdir. Çözüm adına okullarda faaliyet gösteren rehberlik servislerinden tutunda, en üst düzeydeki bakanlık seviyesine tüm birimlerin bu problemlerin çözümü adına yapılmış bilimsel çalışmalara kulak vermeleri fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2),15-24.

Aydın, B. (Ed.) (2011). *Rehberlik*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayınları.

Baker, Ö.E. ve Bıçak, B. (2004, Temmuz). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sorunları*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ÖNCÜ Basımevi,183–184. Erişim Tarihi: 22.09.2012, Erişim Adresi: http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=7835

Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2012, Eylül). *2010-2011 istatistik verileri*. Erişim tarihi: 15.09.2012. http://www.arge10.com/dosyalar/istatistik_kitabi/genel_bilgiler.pdf.

Başar, H. (2001) *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık,.

Berman, A.L. ve Jobes, D.A. (1997). *Adolescent Suicide Assessment and Intervention*. Washington D.C.: American Psychological Association.

Can, G. (Ed.) (2011). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Conger, J.J. ve Galambos, N.L. (1997). *Adolescence and Youth*. U.S.A.: Longman

Çuhadaroğlu, F., Canat, S., Kılıç, E., Şenol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hoşgör, A., Işıklı, S., & Avcı, A. (2004). *Ergen ve Ruhsal Sorunları Durum Saptama Çalışması*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları 1. Basım, Tubitak Matbaası.

Ekşi, A. (1985). *Gençlik Döneminde Uyum ve Davranış Sorunları (Gençlik Yılı Konferansları)*. İstanbul: Hilâl Matbaası.

Ergin, N. (1993). İntihar girişimi olan ve olmayan ergenlerin kendini kabul ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, A. Ü. Sağlık Bil. Ens. Adli Psi. Bölümü, Ankara.

Erkan, S., Özbay, Y., Çankaya Z.C. ve Terzi, Ş. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve psikolojik yardım arama gönüllükleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 94-107.

Güler, H. (1996). *Adolesan intihar girişimlerinin incelenmesi ile ilgili bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Gül, S. K. ve Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik dönemi sorunları ve şiddet. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 79-101.

Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.

Hawton, K. (1986). *Suicide and Attempted Suicide Among Children and Adolescents*. Newbury Park: Sage Publications.

Hız, Koşar (1994). *15-24 yaş arası gençlerin durumları ve gelecek beklentileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Kaya, N. (2002). Neden İntihar Ediyorlar. *Karizma Dergisi*, 12, 75-80.

Kaygusuz, C. (2002). Üniversite öğrencilerinin problem alanları ve bunların bazı değişkenlerle ilişkileri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 7.

Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17): 231-256.

Olmans, T.F. & Emery, R. E. (1995). *Abnormal Psychology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Özenç, B. Ve Memiş, S.A. (2012). Yeni Milli Eğitim Kanun Tasarısı Bütçesi: Nicelik Mi, Nitelik Mi? <http://www.tepav.org.tr/upload/files/1332855167>

Sezer, F. ve İşgör İ.Y. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin problem alanlarının tespiti (Erzurum ili örneği). *Millî Eğitim Dergisi*, 39(186); 235-247

Tan, H. (2000). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama*. İstanbul: Öğretmen Kitapları Dizisi.

Yılmaz, M.T. (2004, Temmuz). *Okullardaki mesleki rehberlik uygulamalarında iki temel sorun öğrencilerin alan/bölgelere yönelik "mesleki benlik Tasarımları"nın oluşumuna okul ortamının etkisi üzerine bir inceleme*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Extended Abstract

Teachers in the educational institutions carry out many evaluations about the personality as well as the psychological and academic standing of the students and bring forward their ideas. However, it is observed that the majority of such evaluations are subjective in an individual manner. The main factor that leads to such an evaluation can be indicated as the individual recognition services required to be carried out in the schools within the scope of the guidance services remain at insufficient levels. The most efficient way to eliminate this problem is the proper and consistent application of the individual recognition techniques within the scope of the guidance services in the schools. Consequently, acquiring detailed and accurate information about the students will improve the quality of education and provide an opportunity to take immediate action for the solution to the problems of the individuals as well. Especially, the problem scanning questionnaires applied by the guidance services in the educational institution within this scope have great importance for the determination of these problems. Based on the results of the problem scanning questionnaires, the problem areas of the students studying in the educational institution are evaluated in consideration of the statistical data and planning can be carried out with regards to the solution of the problem areas that have been detected. In this study, the problem areas of the primary and secondary school students were determined based on the data obtained from the problem scanning lists that are included among the individual recognition techniques applied within the scope of the guidance services and the ideas were put forward about what kind of guidance services would be beneficial to be provided for such problem areas that have been detected. The sample of the research is composed of a total of 354 students who receive education in 6 primary schools and 5 secondary schools located in the city center of Balıkesir. 149 of these students attend the primary school whereas 205 of those attend the secondary schools. The sample group was selected by random sampling method. The problem scanning lists that are often used within the scope of the guidance services were used in this study as a data collection tool to determine the problem areas of the students. The first stage of the study included the application of the

problem scanning lists in the primary and secondary schools selected randomly. “Problem List” was delivered to the students during the application and the students were asked to put a mark against the items of the problem sentences contained in the list that reflect the student. The problem areas of the group were determined in the light of this information obtained. The percent and frequency values were used in the analysis of the data obtained as a result of this process. Based on the results of the study, it was found that the majority of the students studying in the secondary schools stated that the course schedules were not well adjusted (43.4%). Another significant problems stated by the students was “I fear that I will not succeed in the university entrance exam” (40.5%) and “I have difficulty in the choice of a profession” (37.6%). Providing a reliable guidance service about such issues concerning the future of an individual is possible by the recognition of the individual interests, skills and abilities in various areas. In such a case, this process of recognition and guidance is important to be carried out by means of scientific data and methods. The guidance services may propose a solution to this current problem by means of providing a reliable guidance and placement services based on the findings that would be determined through carrying out activities intended to bring out the interests and the abilities of the students in primary and secondary schools. It was found that the secondary school students often selected such items as “The course subjects are too difficult” (37.6%) and “I get excited so easily” (34.6%). These problems are generally considered to arise from the process of the current development. On the other hand, although such problems are considered to be normal during this period, such behaviors are required to be considered as a problem when these behaviors begin to hinder a large proportion of the adolescent’s life and turn out to reach significant extents (Olmans and Emery, 1995). In parallel with the second objective of this study, it was attempted to determine the problems most frequently stated by the primary school students. In this respect, the majority of the primary school students have marked such items as “Our school is not clean” (24.8%), “our classroom materials are insufficient” (25.5%) and “sports facilities and sports activities are insufficient” (34.2%) all of which were related to the poor physical conditions of the schools. The main factors causing such problems are the excessive number of the students in such schools, the difficulty in providing sufficient numbers of supplies in the physically crowded classrooms, and the spatial restrictions of the buildings that serve as an educational institution. Other problems stated most frequently by the primary school students were “I am very aggressive” (27.5%) and “the school administration and the teachers do not sympathize with me” (28.2%). These individuals, who range from 12 years to 15 years old, qualified as the second stage of the primary school education are in a period where they become acquainted with the characteristics of the adolescence period and during which they attempt to adapt themselves to the emerging physiological, biological and psychological changes they experience. The main characteristics observed during this period are as follows: an attempt to become different, disregarding the adults and the authority, having difficulty in understanding the viewpoints of the others, a tendency to be introverted to live in their inner world at times (Can, 2011; Gül and Güneş, 2009). The fact that the adolescents expect from both their parents and teachers to be more understanding, but these adolescents become aggressive when they think that their parents and teachers do not approach them with such an understanding can be indicated as one of the characteristics observed during the normal development process. In conclusion, considering that the students receiving education in both primary and secondary schools included in this study are individuals in their adolescence period, it is natural to expect that the adolescents experience some problems during this period. However, a failure to take precautions for such problems with a tendency to regard them as normal and something to be experienced in this respect may lead to more serious problems. A number of studies are also conducted in our country to determine the problems of the students in every school and academic articles are written in this respect. Unfortunately, similar results are obtained from the similar studies conducted after years despite all these data. As it is evident from this study, the most significant problems include the physical incapacity of our schools, the fact that the students and their parents are not informed about the adolescence and the course schedules are not prepared considering the students’ needs. Paying attention to the scientific studies conducted for the solution of the aforementioned problems by all the relevant persons from the guidance services in schools to the ministries of the highest levels would be beneficial and crucial for the solution.